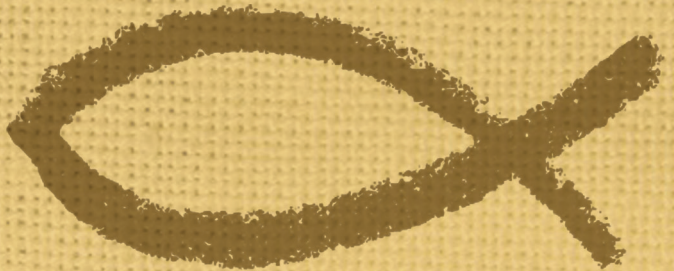

Jan Słomka

Wprowadzenie do teologii katolickiej
Podręcznik

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

**Wprowadzenie
do teologii katolickiej
Podręcznik**

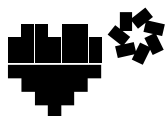
Jan Słomka

**Wprowadzenie
do teologii katolickiej
Podręcznik**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2024

RECENZJA

Damian Wąsek

**Europejskie
Miasto Nauki
Katowice 2024**

Spis treści

13	Rozdział 1.
	Wstęp i bibliografia ogólna
13	1.1. Wstęp
18	1.2. Wprowadzenia do teologii i publikacje o metodyce teologicznej
21	Rozdział 2.
	Teologia jako służebnica Ludu Bożego. Franciszek o teologii
25	Rozdział 3.
	Wiara. Teologia. Rozum
25	3.1. Wiara w ujęciu <i>Lumen fidei</i>
27	3.2. Wiara a teologia
28	3.3. Wola i rozum w historii antropologii filozoficznej
30	3.4. Wiara a rozum
33	3.5. Szczególne zadanie teologii w obecnej sytuacji
34	3.6. Prawda w teologii
37	Rozdział 4.
	Tradycja. Magisterium
38	4.1. Pojęcie Tradycji
40	4.2. „Żywy” Urząd Nauczycielski Kościoła. Rozwój doktryny
41	4.3. Dubia

- 42 — 4.4. O pojęciu „doktryna”. Duch i litera czy substancja i przypadłość?
- 48 — 4.5. Dokumenty Urzędu Nauczycielskiego Kościoła
- 49 — 4.6. Stopniowalność wagi orzeczeń Urzędu Nauczycielskiego Kościoła
- 51 — 4.7. Interpretacja dokumentów Magisterium – wprowadzenie
- 53 — 4.8. *Anathema sit!*
- 54 — 4.9. Wyznania wiary
- 55 — 4.10. Sobór Watykański II
- 59 — **Rozdział 5.**
Dwie komisje,
Katechizm Kościoła katolickiego, Breviarium fidei
- 59 — 5.1. Międzynarodowa Komisja Teologiczna i jej dokumenty
- 60 — 5.2. Papieska Komisja Biblijna i jej dokumenty
- 61 — 5.3. Denzinger, *Breviarium fidei*
- 62 — 5.4. *Katechizm Kościoła katolickiego*
- 65 — **Rozdział 6.**
Objawienie i natchnienie Pisma Świętego
- 66 — 6.1. Kilka myśli wprowadzających do lektury *Dei Verbum*
- 66 — 6.1.1. Język Konstytucji
- 66 — 6.1.2. Wolność Boga
- 67 — 6.1.3. Objawienie w Jezusie Chrystusie
- 69 — 6.1.4. „Objawienie publiczne”
- 70 — 6.2. Pismo Święte jako księga natchniona
- 71 — 6.2.1. *Nuda vox Dei?*
- 72 — 6.2.2. Konsekwencje nauki *Dei Verbum* dla egzegezy i całej teologii
- 74 — 6.2.3. Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej, adhortacja *Verbum Domini*

75	6.2.4. Lektura Pisma Świętego, pokusa fundamentalizmu
76	6.2.5. Na czym polega fundamentalizm biblijny?
78	6.2.6. Dalszy ciąg krytyki fundamentalizmu biblijnego z pozycji teologii katolickiej. Każda lektura jest interpretacją
80	6.2.7. Egzegeza teologiczna; lektura duchowa Pisma
83	Rozdział 7. Źródła teologii, miejsca teologiczne
83	7.1. Źródła teologii
85	7.2. <i>Locus theologicus</i>
89	Rozdział 8. Autorytet w teologii
89	8.1. Autorytet Pisma i autorytet Urzędu Nauczycielskiego Kościoła
91	8.2. „Kościół naucza”
91	8.3. <i>Sensus fidei</i>
93	8.4. Autorytet teologów. Tradycje
94	8.5. Pytanie: Kto mówi? poprzedza: Co zostało powiedziane?
95	8.6. Porównanie z naukami pozytywnymi
97	Rozdział 9. Teologowie
97	9.1. Niezbywalna rola mistrza
99	9.2. Twórcy nowej teologii
100	9.3. Magisterium a teologowie
103	Rozdział 10. Metoda teologiczna
103	10.1. <i>Analogia fidei, Veritatis gaudium</i>

104	10.2. Elementy rzetelności warsztatowej
106	10.3. Obiektywny – subiektywny
109	Rozdział 11.
	Metody w teologii, język teologii
109	11.1. Klasyczne drogi rozumowania teologicznego
109	11.1.1. Droga negatywna, pozytywna, <i>via eminentiae</i>
110	11.1.2. Droga odgórna i oddolna
112	11.1.3. Droga spekulatywna
113	11.1.4. <i>Summa theologiae</i>
114	11.1.5. Teologia systematyczna?
115	11.2. Dwa do dzisiaj aktualne spory średniowieczne
115	11.2.1. Spór o uniwersalia
116	11.2.2. Spór o prymat rozumu w poznaniu Boga
118	11.2.3. Trwałość logiki scholastycznej
119	11.2.4. Narodziny scholastyki pozytywnej. Metoda pozytywna
120	11.2.5. Konfuzja terminologiczna
120	11.3. Sposoby myślenia i wypowiedzania myśli w teologii
120	11.3.1. Metoda scholastyczna. Dedukcja
121	11.3.2. Redukcja, indukcja
122	11.3.3. Hermeneutyka
124	11.3.4. Hermeneutyka w starożytności, dialektyka średniowieczna
126	11.3.5. Fenomenologia
127	11.3.6. Doświadczenie religijne
129	11.3.7. Metoda historyczna
130	11.3.8. Pojęcia teologiczne
134	11.3.9. Metafory
137	11.3.10. Modele
137	11.3.11. Paradygmat

139	11.3.12. Teologia i teologie
140	11.4. Specyfika języka teologii
142	11.4.1. Mała antologia
147	11.4.2. Postulaty dotyczące języka teologii
149	11.4.3. Jaka precyzja języka teologii?
151	Rozdział 12.
	Teologia w kontekście kulturowym
151	12.1. Teologia a sztuka
152	12.2. <i>Christianitas</i>
154	12.3. Przełom oświeceniowy. Niechący...
156	12.3.1. Zerwanie i ciągłość. Wyjątkowość oświecenia
157	12.3.2. Nowość oświecenia, problem z klasyczną definicją prawdy
159	12.3.3. Konsekwencje polityczne, religijne, ideowe
161	12.4. Teologia a filozofia
161	12.4.1. <i>Philosophia ancilla theologiae</i>
162	12.4.2. Relacje przed oświeceniem
163	12.4.3. Relacje teologii i filozofii od początku oświecenia
164	12.4.3.1. Kartezjusz
164	12.4.3.2. Nicola Malebranche
165	12.4.3.3. Spinoza
165	12.4.3.4. Deizm. Leibniz
166	12.4.3.5. Pascal
166	12.4.3.6. Hegel. Nietzsche. Szkoła tybińska
167	12.4.3.7. Neotomizm, <i>Nouvelle Théologie</i>
167	12.4.3.8. Fenomenologia, hermeneutyka, strukturalizm, semiologia
168	12.4.3.9. Filozofia analityczna
170	12.4.3.10. Heidegger i egzystencjalizm
171	12.4.3.11. Lévinas, myśl żydowska, filozofia dialogu

172	12.4.3.12. Personalizm
173	12.4.3.13. Teologia a filozofia XX wieku
175	12.4.4. Postmodernizm. Krótka charakterystyka i postulaty wobec teologii
175	12.4.4.1. Krótka charakterystyka
177	12.4.4.2. Teologia wobec postmodernizmu – postulaty
178	12.4.4.2.1. Szczegółowość dialogu-konfrontacji
179	12.4.4.2.2. Antropologia
180	12.4.4.2.3. Prawda
181	12.4.5. Filozofia chrześcijańska?
182	12.4.6. Ideologia
183	12.4.7. <i>Summa</i>
184	12.5. Teologia a nauka nowożytna
185	12.5.1. Wiek XVII i XVIII. <i>Mathesis universalis</i>
186	12.5.2. Wiek XIX
188	12.5.3. Wiek XX
189	12.5.4. Kognitywistyka
191	12.5.5. Teologia a nauka. Spór o racjonalność
194	12.6. Cztery paradygmaty teologii
195	12.6.1. Scholastyka we wszystkich odmianach
195	12.6.2. Modernizm analityczny
196	12.6.3. Modernizm niemiecki
197	12.6.4. Postmodernizm
198	12.7. Teologia na uniwersytecie
201	Rozdział 13.
	Najważniejsze dyscypliny teologiczne
202	13.1. Liturgia
203	13.2. Teologia fundamentalna
204	13.2.1. Wiarygodność chrześcijaństwa
205	13.2.2. Na granicy

205	13.2.3. Teologia w dialogu. Monolityczna doktryna?
206	13.2.4. „Nowa apologetyka”
207	13.3. Teologia dogmatyczna
207	13.3.1. Konieczność złożonej hermeneutyki
209	13.3.2. Groźba fundamentalizmu doktrynalnego
209	13.4. Teologia moralna
210	13.4.1. Teologia moralna a etyka
210	13.4.2. Teologia moralna a Magisterium Kościoła
211	13.4.3. Dylematy teologii moralnej
212	13.4.4. Teologia moralna a współczesna antropologia
213	13.4.5. Teologia moralna a psychologia i inne nauki nowożytne
215	13.4.6. Wołanie o odnowę teologii moralnej
215	13.5. Teologia duchowości
217	13.5.1. Teologia duchowości a dogmatyka
219	13.5.2. Duchowość katolicka?
219	13.5.3. Prawa życia duchowego?
220	13.5.4. Duchowość a psychologia. Nowożytny manicheizm
222	13.5.5. Szczególne zadania teologii duchowości we współczesnym kontekście
222	13.6. Teologia praktyczna, czyli pastoralna
223	13.6.1. Tożsamość teologii pastoralnej
223	13.6.2. Teologia pastoralna a nauki pozytywne?
225	Zakończenie
227	Bibliografia
239	Indeks osobowy
243	Summary

Bibliografia

- Ardusso F., *Magisterium Kościoła. Posługa Słowa*, przeł. M. Stebart, Wydawnictwo WAM, Kraków 2001.
- Artemiuk P., *Renesans apologii*, „Teologia Polityczna”, Ks. Przemysław Artemiuk: Renesans apologii – ks. Przemysław Artemiuk (teologiapolityczna.pl) [dostęp: 06.05.2024].
- Arystoteles, *Poetyka*, przeł. H. Podbielski, Zakład Narodowy im Ossolińskich, Wrocław 1989.
- Augustyn, *Quaestiones in Heptateuchum libri septem*, Patrologia Latina 34, 547–824, Augustinus Hipponensis – Quaestiones in Heptateuchum [dostęp: 23.12.2023].
- Augustyn, *Soliloquia*, przeł. A. Świderkówna, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Augustyn, *Soliloquiorum libri duo*, Patrologia Latina 32, 869–905, Augustinus Hipponensis – Soliloquiorum libri duo [dostęp: 23.12.2023].
- Augustyn, *Wyznania*, przeł. Z. Kubiak, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 2002.
- Balthasar H.U. von, *Epilog*, Johannes, Einsiedeln 1987.
- Balthasar H.U. von, *Theodramatik*, Johannes, Einsiedeln 1971–1983.
- Balthasar H.U. von, *Theologik*, Johannes, Einsiedeln 1985–1987.
- Balthasar H.U. von, *Trilogie: Herrlichkeit. Eine theologische Ästhetik*, Johannes, Einsiedeln 1961–1969.
- Balthasar H.U. von, *Skizzen zur Theologie*, Bd. 3: *Spiritus Creator*, Johannes, Einsiedeln 1967.
- Barańczak S., *Chirurgiczna precyzja. Elegie i piosenki z lat 1995–1997*, Wydawnictwo a5, Kraków 1998.
- Barbour I.G., *Mity, modele, paradygmaty. Studium porównawcze nauk przyrodniczych i religii*, przeł. M. Krośniak, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 1984.

- Baron A., Pietras H., *Dokumenty soborów powszechnych*, T. 4, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Bartnik C.S., *Metodologia teologii*, „Studia Nauk Teologicznych PAN” 2007, T. 2, s. 165–173.
- Beinert W., *Teologiczna teoria poznania*, przeł. J. Fenrychowa, Wydawnictwo M, Kraków 1998.
- Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Verbum Domini” [...] do biskupów i duchowieństwa, do osób konsekrowanych i wiernych świeckich o Słowie Bożym w życiu i misji Kościoła*, https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/apost_exhortations/documents/hf_ben-xvi_exh_20100930_verbum-domini.html [dostęp: 06.05.2024].
- Benedykt XVI, *Przemówienie na uniwersytecie w Ratyzbonie*, 12.09.2006, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/podroze/ben16-ratyzbona_12092006.html [dostęp: 06.05.2024].
- Bocheński J.M., *Współczesne metody myślenia*, przeł. S. Judycki, Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów „W Drodze”, Poznań 1992.
- Bogacki H., *Konstytucja II Soboru Watykańskiego o Bożym Objawieniu „Dei Verbum”*, „Collectanea Theologica” 1966, nr 1–4 (36), s. 74–92.
- Bokwa I., *Teologia w warunkach nowoczesności i ponowoczesności*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, Sandomierz 2010.
- Breviarium fidei. Kodeks doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, red. J.M. Szymusiak, S. Głowa, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1964.
- Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, red. I. Bokwa, T. Gacia, S. Laskowski, H. Wojtowicz, Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2007.
- Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, wyd. 2, red. S. Głowa, I. Bieda, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1989.
- Bronk A., Majdański S., *Teologia – próba metodologiczno-epistemologicznej charakterystyki*, „Nauka” 2006, nr 2, s. 81–110.
- Cano M., *De Locis theologicis*, [s.n.], Salamanca 1562.
- Chrostowski W., *Kwestie terminologiczne w egzegezie biblijnej*, „Collectanea Theologica” 2016, nr 2 (86), s. 207–208.
- Coda P., *Non c'è riforma della Chiesa senza riforma della teologia*, „L'Osservatore Romano”, 27.07.2023, [Non c'è riforma della Chiesa senza riforma della teologia](https://www.osservatoreromano.com/Non-c-e-riforma-della-Chiesa-senza-riforma-della-teologia) – L'Osservatore Romano [dostęp: 25.11.2023].

- Cognitive science*, *Cognitive science* – Wikipedia [dostęp: 25.11.2023].
- Damiani P., *O wszechmocy Bożej*, przeł. I. Radziejowska, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2008.
- Damien P., *Lettre sur la toute-puissance divine*, introduction, texte critique, traduction et notes par A. Cantin, Les Éditions du Cerf, Paris 1972.
- Denzinger H., *Enchiridion symbolorum: et definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, [s.n.], Würzburg 1854.
- Denzinger H., Schönmetzer A., *Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Herder, Freiburg im Breisgau 1976.
- Derrida J., *O gramatologii*, przeł. B. Banasiak, Wydawnictwo KR, Warszawa 1999.
- Derrida J., *Przemoc i metafizyka. Esej o myśli Emmanuela Lévinasa*, w: Idem, *Pismo filozofii*, wybór i przedmowa B. Banasiak, przekład zbiorowy, Inter Esse, Kraków 1993, s. 161–224.
- Descartes R., *Meditationes de prima philosophia, in qua Dei existentia et animae immortalitas demonstrantur*, Michel Soly, Paris 1641.
- Dola T., *Problem komplementarności współczesnych modeli soteriologicznych*, Wydawnictwo Św. Krzyża, Opole 1994.
- Dulles A.S.J., *Models of the Church*, Garden City, N.Y., Doubleday, 1974.
- Encyklopedia katolicka*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1973–2014.
- Ewagriusz z Pontu, *O poznaniu* 4, przeł. K. Bielawski, w: *Ewagriusz z Pontu, Pisma ascetyczne*, T. 1, przeł. K. Bielawski, M. Grzelak, E. Kędziołek, L. Nieścior, A. Ziernicki, wstęp i oprac. L. Nieścior, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków–Tyniec, 1998, s. 233–248.
- Ewagriusz z Pontu, *Pisma ascetyczne*, T. 1, przeł. K. Bielawski, M. Grzelak, E. Kędziołek, L. Nieścior, A. Ziernicki, Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków–Tyniec 1998.
- Fernandez V.M., *Tylko papież ma charyzmat strzeżenia wiary*, 11.09.2023, [Abp Fernandez: tylko papież ma charyzmat strzeżenia wiary | eKAI](#) [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, *Adhortacja apostołska „Evangelii gaudium” [...] do biskupów, prezbiterów i diakonów, do osób konsekrowanych, do wiernych świeckich o głoszeniu ewangelii we współczesnym świecie*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html [dostęp: 06.05.2024].

- Franciszek, *Adhortacja apostolska „Gaudete et exsultate” o powołaniu do świętości w świecie współczesnym (19.03.2018)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/wp/franciszek_i/adhortacje/gaudete_19032018.html [dostęp: 06.05.2024].
- Franciszek, *Encyklika „Lumen fidei” [...] do biskupów, prezbiterów i diakonów, do osób konsekrowanych i do wszystkich wiernych świeckich o wierze*, https://www.vatican.va/content/dam/francesco/encyclicals/documents/papa-francesco_20130629_enciclica-lumen-fidei_pl.pdf [dostęp: 06.05.2024].
- Franciszek, *Konstytucja apostolska „Veritatis gaudium” o uniwersytetach i wydziałach kościelnych*, *Veritatis gaudium o uniwersytetach i wydziałach kościelnych*, Watykan 2017 [dostęp: 25.04.2024].
- Franciszek, *List papieża Franciszka do abp. Victora Manuela Fernández*, *List papieża Franciszka do abp. Victora Manuela Fernández | 1 lipca 2023 | eKAI* [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, *Mieć profetyczną odwagę i śmiałość*. [Dialog papieża Franciszka z jezuitami zgromadzonymi na 36. Kongregacji Generalnej 24 października 2016 r.], *Mieć profetyczną odwagę i śmiałość. Franciszek do jezuitów.* 36 KG | Jezuici.pl [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, *Papież odpowiada na Dubia pięciu kardynałów*, 3.10.2023, *Papież odpowiada na Dubia pięciu kardynałów – Vatican News* [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostolska „Amoris laetitia” [...] do biskupów, do kapłanów i diakonów, do osób konsekrowanych, do małżonków chrześcijańskich i do wszystkich wiernych świeckich o miłości w rodzinie*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia.html [dostęp: 06.05.2024].
- Franciszek, *Przemówienie* [wygłoszone podczas kongresu „Teologia po »Veritatis gaudium« w kontekście śródziemnomorskim”, zorganizowanego przez Papieski Wydział Teologiczny Południowych Włoch w Neapolu, 21.06.2019], *Franciszek: Nie można uprawiać teologii w środowisku strachu – Więź (wiesz.pl)* [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, *Przemówienie do artystów*, *Przemówienie papieża Franciszka do artystów | 23 czerwca 2023 | eKAI* [dostęp: 25.11.2023].

- Franciszek, *Przemówienie do uczestników XI Międzynarodowego Kongresu Tomistycznego*, 22.09.2022, To the participants in the International Thomistic Congress, promoted by the Pontifical Academy of Saint Thomas Aquinas (22 September 2022) | Francis (vatican.va) [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, "Soy una víctima del Espíritu Santo...", 04.08.2023, El papa Francisco a Vida Nueva: "Soy una víctima del Espíritu Santo..." (vidanuevadigital.com) [dostęp: 25.11.2023].
- Franciszek, Video message of the Holy Father to the International Congress of Theology held at the Pontifical Catholic University of Argentina [Buenos Aires, 1–3 September 2015] Vatican.va [dostęp: 25.11.2023].
- Gadamer H.-G., *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, przeł. B. Baran, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Gilson E., *Le Thomisme: introduction au système de Saint Thomas d'Aquin*, éd. 3, Vrin, Paris 1927.
- Giussani L., *Zmysł religijny*, przeł. K. Borowczyk, Pallottinum, Poznań 2000.
- Głaz S., *Doświadczenie religijne*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1998.
- Głowa W., *Nauczanie Kościoła na temat Pisma Świętego i Tradycji jako źródła przepowiadania*, „Roczniki Liturgiczne” 2009, nr 1 (56), s. 101–116.
- Gołębiewska M., *Koncepcje metafory i metaforyzacji a pojęcie – komentarz do stanu badań*, „IDEA – Studia nad strukturą i rozwojem pojęć filozoficznych” 2017, nr 2 (29), s. 25–49.
- Grygiel W., Wąsek D., *Teologia ewolucyjna. Założenia – problemy – hipotezy*, Copernicus Center Press, Kraków 2023.
- Guzek D., Słomka J., *The Digital Theology Dilemma*, „Cursor_ Zeitschrift für explorative Theologie” 2021, s. 1–8, The Digital Theology Dilemma (us.edu.pl) [dostęp: 27.12.2023].
- Häring B., *Das Gesetz Christi. Moraltheologie. Dargestellt für Priester und Laien*, Erich Wewel Verlag, Freiburg im Breisgau 1954.
- Häring B., *Nauka Chrystusa*, przeł. J. Klenowski, T. 1–6, Pallottinum, Poznań 1962–1966.
- Herbert Z., *Contra Augustinum Pontificem in Terra Nubica Peccatorem in Purgatorio*, „Zeszyty Literackie” 1999, nr 4 (67), s. 5.

- James W., *Doświadczenia religijne*, przeł. J. Hempel, Wydano z zapomogi Kasy Pomocy dla Osób Pracujących na Polu Naukowym im. J. Miąnowskiego, Warszawa 1918.
- James W., *The Varieties of Religious Experience. A Study in Human Nature*, Longmans, Green, and Co., New York–London–Bombay 1902.
- Jan Paweł II, *Encyklika „Veritatis splendor” [...] o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła (6.08.1993)*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/encykliki/veritatis_1.html [dostęp: 06.05.2024].
- Jan Paweł II, „*Fides et ratio*”. *Do biskupów Kościoła katolickiego o relacjach między wiarą a rozumem*, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_14091998_fides-et-ratio.html [dostęp: 06.05.2024].
- Jan Paweł II, *List mówiący o relacji artystów do wartości, Słowa Wcielonego i Kościoła*, wydany 4.04.1999, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/do_artystow_04041999.html [dostęp: 06.05.2024].
- Jan Paweł II, *Motu proprio „Ad tuendam fidem”*, Libreria Editrice Vaticana, Vaticano 1989.
- Kamiński S., *Metodologiczna osobliwość poznania teologicznego*, „Roczniki Filozoficzne” 1977, nr 2 (25), s. 81–96.
- Kamiński S., *Współczesna teologia katolicka (próba metodologicznej charakterystyki)*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1978, nr 1 (21), s. 3–16.
- Kempa J., „*Metafory jako mowa odpowiadająca Bogu*”: Jürgena Werbicka ujęcie roli metaforyki w teologii, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2003, nr 2 (36), s. 518–534.
- Kijas Z.J., *Wprowadzenie do myślenia teologicznego*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Kognitywistyka*, Czym jest kognitywistyka? – Kognitywistyka – Wydział Filozoficzny (uj.edu.pl) [dostęp: 25.11.2023].
- Kognitywistyka*, Kognitywistyka – Wikipedia, wolna encyklopedia [dostęp: 25.11.2023].
- Kołata S., *Komplementarność modeli w teologii trynitarniej*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2017.
- [Kongregacja Nauki Wiary], *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1992.

- Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o powołaniu teologa w Kościele „Donum veritatis”, 24.05.1990*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WR/kongregacje/kdwiary/zbior/t_2_25.html [dostęp: 06.05.2024].
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła katolickiego*, Pallottinum, Poznań 1994, www.katechizm.opoka.org.pl [dostęp: 06.05.2024].
- Kowalczyk D., *Teologiczna koncepcja uczestnictwa chrześcijanina w życiu trynitarnym według Hansa Ursa von Balthasara*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 2004, R. 17, s. 91.
- Królikowski J., *Fides quaerens intellectum. Natura i metoda teologii*, Biblos, Tarnów 2000.
- Kuhn T., *Struktura rewolucji naukowych*, przeł. H. Ostromecka, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968.
- Kupiec K., *Teologia – wiedza zbawienia. Wprowadzenie do teologii i rozwoju dogmatów*, Biblos, Tarnów 1998.
- Lacocque A., Ricoeur P., *Mysleć biblijnie*, przeł. E. Mukoid, M. Tarnowska, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 2003.
- Leon XIII, *Encyklika [...] „Aeterni Patris”, Vaticano 1879*, <https://teologia-polityczna.pl/tekst-encykliki-aeterni-patris> [dostęp: 25.04.2024].
- Lévinas E., *O Bogu, który nawiedza myśl*, przeł. M. Kowalska, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 1994.
- Lewis C.S., *Odrzucony obraz. Wprowadzenie do literatury średniowiecznej i renesansowej*, przeł. W. Ostrowski, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1996.
- Loneragan B.J.F., *Metoda w teologii*, przeł. A. Bronk, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa, 1976.
- Liotard J.-F., *Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy*, przeł. M. Kowalska, J. Migasiński, Fundacja „Aletheia”, Warszawa 1997.
- Majka J., *Metodologia nauk teologicznych*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1981.
- Margolis E., Laurence S., *Concepts*, Concepts (Stanford Encyclopedia of Philosophy) [dostęp: 25.11.2023].
- Melanchton Ph., *Loci communes rerum theologicarum seu hypotyposes theologiae*, [s.n.], Wittenbergae 1521.
- Meliton z Sardes, *Homilia paschalna 9*, w: *Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostolskich*, wyd. II poprawione, przeł. A. Świderkówna, Wydawnictwo M, Kraków 1998, s. 308–333.

- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Interpretacja dogmatów*, Watykan 1988, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_1989_interpretazione-dogmi_pl.html [dostęp: 06.05.2024].
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Jedność wiary i pluralizm teologiczny*, Watykan 1972, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_1972_fede-pluralismo_pl.html [dostęp: 06.05.2024].
- [Międzynarodowa Komisja Teologiczna], *International Theological Commission: „Sensus fidei”*, in: *In the Life of the Church* (2014), https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20140610_sensus-fidei_en.html [dostęp: 06.05.2024].
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Sensus fidei w życiu Kościoła*, przeł. M. Moskał, Wydawnictwo Księży Sercanów DEHON, Kraków 2015.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Teologia dzisiaj: perspektywy, zasady i kryteria*, przeł. K. Stopa, Wydawnictwo Księży Sercanów, Kraków 2012.
- Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Teologia dzisiaj. Perspektywy, zasady, kryteria*, Watykan 2011, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_doc_20111129_teologia-oggi_pl.pdf [dostęp: 06.05.2024].
- Morales J., *Wprowadzenie do teologii*, przeł. P. Rak, Wydawnictwo M, Kraków 2006.
- Napiórkowski S.C. OFMConv, *Jak uprawiać teologię*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1996.
- Newman J.H., *An Essay on the Development of Christian Doctrine*, Cambridge University Press, Cambridge 1845.
- Newman J.H., *O rozwoju doktryny chrześcijańskiej*, przeł. J.W. Zielińska, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1957.
- Newton I., *Philosophiae naturalis principia mathematica*, Iussu Societatis Regiae ac typis Josephi Streater, Londyn 1687.
- O'Collins G., Farrugia E.G., *Leksykon pojęć teologicznych i kościelnych*, przeł. J. Ożóg, B. Żak, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.
- O. prof. Bernard Häring CSsR – teolog moralista*, O. prof. Bernhard Häring CSsR – teolog moralista (redemptor.pl) [dostęp: 25.11.2023].

- Odpowiedź na słowo. Najstarsi mistrzowie chrześcijańskiej modlitwy*, wstęp i oprac. H. Pietras, przeł. H. Pietras, A.U. Korab, W. Kania, S. Kalinkowski, Wydawnictwo WAM, Kraków, 1993.
- Orygenes, *O modlitwie 10,2*, w: *Odpowiedź na słowo: najstarsi mistrzowie chrześcijańskiej modlitwy*, wstęp i oprac. H. Pietras, przeł. H. Pietras, A.U. Korab, W. Kania, S. Kalinkowski, Wydawnictwo WAM, Kraków 1993, s. 99–230.
- Papieska Komisja Biblijna, „Czym jest człowiek?” (*Ps 8,5*). *Zarys antropologii biblijnej*, Watykan 2019, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/pcb_documents/rc_con_cfaith_doc_20190930_cosa-e-luomo_pl.html [dostęp: 06.05.2024].
- Papieska Komisja Biblijna, *Interpretacja Pisma Świętego w Kościele katolickim*, Watykan 1993, https://biblia.wiara.pl/doc/423153.INTERPRETACJA-PISMA_SWIETEGO_W_KOSCIELE [dostęp: 06.05.2024].
- Pascal B., *Pamiętka*, w: J. Attali, *Pascal*, przeł. J. Kierul, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2004, s. 182–183.
- Perzyński A., *Metoda teologiczna w dobie postmodernistycznej*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 2005, nr 21, s. 117–134.
- Perzyński A., *Metoda teologiczna według Szkoły Mediolańskiej. Studium historyczno-dogmatyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2006.
- Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostolskich*, przeł. A. Świderkówna, wyd. II poprawione, Wydawnictwo M, Kraków 1998.
- Powszechna encyklopedia filozofii*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2000.
- Rahner K., *Podstawowy wykład wiary. Wprowadzenie do pojęcia chrześcijaństwa*, przeł. T. Mieszkowski, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1987.
- Rahner K., *Punkt wyjścia współczesnej teologii*, „Collectanea Theologica” 1971, nr 2 (41), s. 5–14.
- Rahner K., Vorgrimler H., *Mały słownik teologiczny*, przeł. T. Mieszkowski, P. Pachciarek, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987.
- Ratzinger J., *Prawda w teologii*, przeł. M. Mijalska, Wydawnictwo M, Kraków 2005.
- Ricoeur P., *Egzystencja i hermeneutyka. Rozprawy o metodzie*, wybór, oprac. S. Cichowicz, przeł. E. Bienkowska [et al.], De Agostini, Ediciones Al-taya, Warszawa 2003.

- Rynkowski R.M., *Każdy jest teologiem: nieakademicki wstęp do teologii*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2012.
- Schillebeeckx E., *O katolickie zastosowanie hermeneutyki. Tożsamość wiary w toku jej reinterpretacji*, przeł. H. Bortnowska, „Znak” 1968, nr 169–170 (7–8), s. 978–1010, [169–170.pdf \(znak.com.pl\)](#) [dostęp: 03.01.2024].
- Schleiermacher F., *Hermeneutik und Kritik mit besonderer Beziehung auf das „Neue Testament”*, G. Reimer, Berlin 1838.
- Sesboüé B., *Władza w Kościele. Autorytet, prawda i wolność*, przeł. P. Rak, Wydawnictwo M, Kraków 2003.
- Seweryniak H., *Zarys koncepcji teologii fundamentalnej*, „Studia Płockie” 1993, T. 21, s. 9–15.
- Skierkowski M., *Powołanie i warsztat teologa. Wprowadzenie do teologii*, Biblos, Tarnów 2012.
- Słomka J., *Czy Franciszek zmienia doktrynę? Dubia*. [Referat na Konferencji *Evangelii gaudium* w Łodzi 16.11.2023], *Czy Franciszek zmienia doktrynę? Dubia* | ks. Jan Słomka – YouTube [dostęp: 25.11.2023].
- Słomka J., *Filozofia Emmanuela Lévinasa jako ancilla theologiae*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2022.
- Słomka J., *Jaka koncepcja prawdy kształtuje teologię Franciszka?*, „Studia Bobolanum” 2023, nr 1 (34), s. 25–45.
- Słomka J., *Jaki pożytek z fenomenologii dla teologa?*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2023, nr 1 (55), s. 25–40.
- Słomka J., *Kościół to nie muzeum. Franciszek o Tradycji*, 22.06.2023, [Kościół to nie muzeum. Franciszek o Tradycji – Więż \(wiesz.pl\)](#) [dostęp: 19.12.2023].
- Słomka J., *Czy papież Franciszek zmienia doktrynę? Czy papież Franciszek zmienia doktrynę? – Więż (wiesz.pl)* [dostęp: 19.12.2023].
- Słomka J., *Metafora w teologii. Kilka uwag na marginesie traktatu J. Deridy „Biała mitologia. Metafora w tekście filozoficznym”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2018, nr 1 (51), s. 76–88.
- Słomka J., *Papieża Franciszka teologia czasu w świetle filozofii Emmanuela Lévinasa*, „Studia Bobolanum” 2023, nr 2 (34), s. 5–21.
- Słomka J., *Przeciw myśleniu modelami w teologii. Polemika*, „Studia Bobolanum” 2021, nr 1 (32), s. 71–82.
- Słomka J., *Przeciw myśleniu modelami. Jaka racjonalność teologii?*, „Studia Bobolanum” 2022, nr 1 (33), s. 59–74.

- Słomka J., *Tekst teologiczny jako świadectwo wiary teologa*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2019, nr 2 (52), s. 266–277.
- Słomka J., *Teologia a myślenie kartezjańskie*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2018, nr 2 (51), s. 263–275.
- Słomka J., *Wprowadzenie do teologii katolickiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2018.
- Sobeczko H.J., *Problem metody w teologii*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 2020, nr 1 (28), s. 61–73.
- Sobór Watykański II: konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski*, red. nauk. J. Groblicki, E. Florowski, Pallottinum, Poznań 1968.
- Sochoń J., *Étienne Gilson, filozofia chrześcijańska i ateizm*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 2000, R. 13, s. 171–190.
- Spinoza B., *Etyka w porządku geometrycznym dowiedziona*, przeł. I. Myślicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Szymik J., *Topika teologiczna wczoraj i dziś*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1990–1991, T. 23–24, s. 157–164.
- Tabaczyński W., *Wprowadzenie do teologii katolickiej w zarysie*, [s.n.], Warszawa 1994.
- Teinert Z., *Habermas i Ratzinger: wiara i wiedza w dobie sekularyzacji*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 2006, T. 20, s. 151–167.
- Teologia fundamentalna. T. 5: Poznanie teologiczne*, red. T. Dzidek, Ł. Kamiński, A. Napiórkowski, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2018.
- The Catholic Encyclopedia*, [CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Home \(newadvent.org\)](http://CATHOLIC.ENCYCLOPEDIA:Home(newadvent.org)) [dostęp: 25.11.2023].
- Tillich P., *Systematic Theology*, Vol. 1–3, University of Chicago Press, Chicago, 1951–1963.
- Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, przeł. P. Belch, Veritas, London 1961.
- Tomasz z Akwinu, *Summa theologiae*, [Thomas de Aquino, Opera omnia \(corpusthomisticum.org\)](http://Thomas.de.Aquino.Opera.omnia.corpusthomisticum.org) [dostęp: 25.11.2023].
- Tożsamość teologii*, red. A. Anderwald, T. Dola, M. Rusecki, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010.
- Vincent Lirinensis, *Adversus profanas omnium novitates haereticorum commonitorium cum notis, Vicentius Lerinensis: Commonitorium*, thelatinlibrary.com [dostęp: 25.04.2024].

- Watson Th., *The Meaning and Function of System in Theology*, Andrews University, Berrien Springs, MI 2012.
- Wąsek D., *Koncepcja teologii Piotra Abelarda*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2010.
- Webb M., *Religious Experience*, Religious Experience (Stanford Encyclopedia of Philosophy) [dostęp: 25.11.2023].
- Werbick J., *Wprowadzenie do epistemologii teologicznej*, przeł. G. Rawski, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014.
- Węclawski T., *Co rozstrzyga o naukowej/metodologicznej odrębności teologii?*, „Nauka” 2006, nr 3, s. 95–109.
- Węclawski T., *Gdzie jest Bóg? Małe wprowadzenie do teologii dla tych, którzy nie boją się myśleć*, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, Kraków 1992.
- Węclawski T., *Metodologia teologii*, „Nauka” 2004, nr 3, s. 101–120.
- Węclawski T., *Metodologia teologii*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 2005, T. 18, s. 7–24.
- Wicks J., *Wprowadzenie do metody teologicznej*, przeł. J. Ożóg, Wydawnictwo WAM, Kraków 1995.
- Wincenty z Lerynu, *Pamiętnik*, przeł. J. Stahr, Redakcja Wydawnictwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Wydział Teologiczny, Poznań 2002.
- Wittgenstein L., *Traktat logiczno-filozoficzny*, przeł. B. Wolniewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Zimnica-Kuzioła E., *Doświadczenie religijne – perspektywa teologiczna i socjologiczna*, „Collectanea Theologica” 2014, nr 2 (84), s. 61–78.
- Żywe dziedzictwo Soboru. Komentarz do tekstów Vaticanum II*, red. R. Woźniak, P. Roszak, Wydawnictwo Znak, Kraków 2023.

Indeks osobowy

A

- Abelard Piotr 162, 238
Abraham 25, 26, 68, 166
Anderwald Andrzej 19, 237
Anzelm z Canterbury 163, 179
Ardusso Franco 40, 227
Artemiuk Przemysław 206, 227
Arystoteles 45, 85, 86, 111, 116, 118,
119, 121, 125, 131, 134, 144, 147, 153,
155, 156, 164, 171, 173, 193, 195,
197, 227
Attali Jacques 235
Augustyn 26, 28, 29, 31, 110, 117, 124,
125, 132, 143, 163, 197, 227, 231

B

- Balthasar Hans Urs, von 99, 111,
146, 147, 227, 233
Banasiak Bogdan 229
Baran Bogdan 231
Barańczak Stanisław 149, 227
Barbour Ian Graeme 137, 227
Baron Arkadiusz 38, 228
Bartnik Czesław S. 18, 228
Beinert Wolfgang 18, 228
Bełch Pius 237
Benedykt XVI, właśc. Joseph
Ratzinger 35, 75, 117, 183, 228,
235
Bieda Ignacy Julian 62, 228
Bielawski Krzysztof 229
Bieńkowska Ewa 235
Bocheński Józef Maria 121, 122, 228

Boecjusz 132

- Bogacki Henryk 71, 228
Bokwa Ignacy 62, 181, 228
Borowczyk Krystyna 231
Bortnowska Halina 236
Bronk Andrzej 18, 228, 233
Buber Martin 172

C

- Cano Melchior 85, 86, 87, 119, 120,
228
Cantin André 229
Chardin Pierre Teilhard, de 99, 187
Chenu Marie-Dominique 99
Chrostowski Waldemar 74, 228
Cichowicz Stanisław 235
Coda Piero 225, 228
Comte August 120, 186, 187
Congar Yves 99

D

- Damiani Petrus 161, 162, 229
Damien Pierre 229
Daniélou Jean 99
Darwin Karol 160, 187
Denzinger Heinrich Joseph Do-
minikus 61, 62, 209, 229
Derewiecki Marek 229
Derrida Jacques 74, 133, 135, 136,
169, 229, 236
Descartes René (Kartezjusz) 155,
163, 164, 165, 174, 185, 186, 229
Dola Tadeusz 19, 137, 229, 237

- Dulles Avery 137, 229
 Dzidek Tadeusz 19, 237
- E**
 Elzenberg Henryk 28
 Elżbieta (siostra Friedricha Nietzschego), zob. Förster-Nietzsche Therese Elisabeth Alexandra
 Ewagriusz z Pontu 144, 229
- F**
 Farrugia Edward 134, 234
 Fenrychowa Janina 18, 228
 Fernández Víctor Manuel 39, 101, 229, 230
 Filon Aleksandryjski 44, 79
 Florkowski Eugéniusz 237
 Förster-Nietzsche Therese Elisabeth Alexandra 32
 Franciszek, papież 13, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 32, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 46, 54, 56, 84, 90, 98, 100, 101, 103, 107, 108, 121, 127, 128, 136, 148, 152, 171, 172, 174, 175, 177, 182, 183, 192, 199, 205, 206, 207, 215, 217, 222, 223, 224, 225, 229, 230, 231, 236
 Freud Zygmunt 188
- G**
 Gacia Tadeusz 62, 228
 Gadamer Hans-Georg 124, 231
 Galileusz 164
 Gilson Étienne 181, 231, 237
 Giussani Luigi 128, 231
 Głaz Stanisław 129, 231
 Głowa Stanisław 62, 228
 Głowa Władysław 40, 231
 Gołębiewska Maria 136, 231
 Groblicki Julian 237
 Grygiel Wojciech 188, 231
 Grzelak Marek 229
- Guzek Damian 231
- H**
 Habermas Jürgen 174, 237
 Häring Bernhard 215, 231, 234
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 114, 115, 129, 166, 167, 187, 196
 Heidegger Martin 145, 170, 171, 174, 193, 196
 Hempel Jan 232
 Herbert Zbigniew 28, 29, 30, 231
- I**
 Izaak 68, 166
- J**
 Jakub 68, 166
 James Wiliam 129, 232
 Jan Chryzostom 142
 Jan Ewangelista 111, 216
 Jan Paweł II 19, 32, 35, 49, 152, 183, 232, 237
 Judycki Stanisław 228
- K**
 Kalinkowski Stanisław 235
 Kamiński Stanisław 18, 232
 Kamykowski Łukasz 19, 237
 Kania Wojciech 235
 Kempa Jacek 136, 232
 Kędziorek Emilia 229
 Kierul Jerzy 235
 Kijas Zdzisław Józef 18, 232
 Klenowski Jarosław 231
 Kolumb Krzysztof 154, 164
 Kołata Sławomir 232
 Kopernik Mikołaj 154, 155, 164
 Korab Anna Urszula 235
 Kowalczyk Dariusz 147, 233
 Kowalska Małgorzata 233
 Krośniak Marek 227
 Królikowski Janusz 18, 233

- Kubiak Zygmunt 227
 Kuhn Thomas 138, 233
 Küng Hans 99
 Kupiec Kazimierz 18, 233
- L**
 Lacocque André 81, 233
 Laplace Pierre Simon, de 160
 Laskowski Sylwester 62, 228
 Laurence Stephen 233
 Leibniz Gottfried Wilhelm 165,
 185, 186
 Leon XIII 60, 167, 233
 Lévinas Emmanuel 135, 171, 172,
 193, 197, 229, 233, 236
 Lévi-Strauss Claude 168
 Lewis Clive Staples 153, 233
 Lonerган Bernard Joseph Francis
 18, 233
 Lubac Henri de 99
 Lyotard Jean-François 175, 233
- M**
 Majdański Stanisław 18, 228
 Majka Józef 18, 233
 Malebranche Nicolas 164, 165
 Margolis Eric 233
 Maryja 69, 111
 Melanchton Filip 86, 233
 Meliton z Sardes 104, 142, 143, 233
 Mianowski Józef 232
 Mieszkowski Tadeusz 235
 Migasiński Jacek 233
 Mijalska Magdalena 235
 Miłosz Czesław 167
 Morales José 18, 234
 Moskal Maria 234
 Mukoid Ewa 233
 Myślicki Ignacy 237
- N**
 Napiórkowski Andrzej 19, 237
 Napiórkowski Stanisław Celestyn
 18, 234
 Napoleon Bonaparte 160
 Newman John Henry 41, 234
 Newton Isaac 138, 155, 156, 157, 164,
 185, 234
 Nieścior Leon 229
 Nietzsche Friedrich 32, 166, 196
- O**
 Ockham William 116, 117
 O'Collins Gerald 134, 234
 Orygenes 42, 43, 44, 143, 235
 Ostromęcka Helena 233
 Ostrowski Witold 233
 Ożóg Jan 19, 234, 238
- P**
 Pachciarek Paweł 235
 Pascal Blaise 166, 185, 186, 235
 Paweł Apostoł 42, 43
 Paweł VI 59, 60
 Perzyński Andrzej 18, 235
 Pietras Henryk 38, 228, 235
 Platon 115, 122, 131, 135
 Podbielski Henryk 227
 Pseudo-Dionizy Areopagita 111
- R**
 Radziejowska Ida 229
 Rahner Karl 62, 99, 111, 112, 134,
 145, 146, 147, 171, 196, 209, 235
 Rak Piotr 18, 234, 236
 Ratzinger Joseph, zob. Benedykt XVI
 Rawski Grzegorz 19, 238
 Reimer Georg 236
 Ricoeur Paul 81, 124, 135, 181, 233, 235
 Rosenzweig Franz 172
 Roszak Piotr 238
 Rusecki Marian 19, 237
 Rynkowski Robert 19, 236

S

Sartre Jean-Paul 174
Saussure Ferdinand, de 168
Schillebeeckx Edward 99, 124, 236
Schleiermacher Friedrich 122, 126,
236
Schönmetzer Adolf 61, 229
Sesboüé Bernard 49, 236
Seweryniak Henryk 204, 236
Skierkowski Marek 19, 236
Słomka Jan 231, 236, 237
Sobeczko Helmut Jan 19, 237
Sochoń Jan 181, 237
Soly Michel 229
Spinoza Baruch 145, 165, 186, 237
Stahr Jan 22, 238
Stebart Mieczysław 227
Stopa Krzysztof 234
Streater Joseph 234
Szkot Duns 117
Szymik Jerzy 88, 237
Szymusiak Jan Maria 228

Ś

Świderkówna Anna 227, 233, 235

T

Tabaczyński Wojciech 19, 237
Tarnowska Maria 233
Teinert Zbigniew 174, 237
Tertulian 132

Tilich Paul 114, 237

Tomasz z Akwinu 27, 98, 107, 112,
119, 125, 135, 144, 153, 163, 235,
237

V

Vattimo Gianni 194
Vincent Lirinensis 237
Vorgrimler Herbert 134, 235

W

Watson Timothy 115, 238
Wąsek Damian 162, 188, 231, 238
Webb Mark 238
Werbick Jürgen 19, 136, 232, 238
Wewel Erich 231
Węclawski Tomasz 19, 130, 238
Wicks Jared 19, 238
Wincenty z Lerynu 22, 41, 238
Wittgenstein Ludwig 74, 169, 238
Wojtowicz Henryk 62, 228
Wolniewicz Bogusław 238
Woźniak Robert 238

Z

Zielińska Joanna 234
Ziernicki Arkadiusz 229
Zinnica-Kuzioła Emilia 129, 238

Ż

Żak Barbara 234

Jan Słomka

Introduction to Catholic Theology. Handbook

Summary

We begin our introduction to theology by pointing to faith as the space within which theology is practised. This topic – hitherto mostly treated marginally or ignored – has been acquiring importance. This is because a certain obviousness of faith disappears. In other words, there is no longer a coherent faith environment in Europe, including Poland. More and more we live among people who are not (anymore) Christians. They look at theology as any other science or as non-science, i.e. dealing with subjective non-scientific opinions. Therefore, first for one's own use, and then also for the presentation of theological content in various contexts and settings, it is necessary to thoroughly rethink what has perhaps been unnoticed until now, namely the nature of the Christian faith. Francis urges us to do so, reminding us in *Lumen fidei* that “the Church never assumes faith as a self-evident fact, but is aware that this divine gift must be nourished and strengthened so that it continues to show the way”. But the primacy of faith over theology does not imply any loosening of rational requirements, nor does it exempt theology from the criticism inherent in academic discussions. This theme is discussed primarily in the section on the interrelationship of theology, faith and reason, but it is present throughout the *Introduction to Catholic Theology*.

Another theme of the book presented is Tradition, the Magisterium, its documents. The Catholic understanding of Tradition and its doctrinal and ecclesial implications are a strong hallmark of the Catholic Church. Therefore, a good understanding of them is

essential in the study of theology. For in Catholic theology we refer again and again to the documents of the Magisterium of the Church. So, before dealing with the most important issues, it is necessary to show where the authority of the cited documents comes from and what its nature is.

A good understanding of the Catholic doctrine on Tradition, its implications for theology and its significance for the identity of the Catholic Church is also essential for a sound ecumenical dialogue. Other Christian churches and ecclesial communities have their own ways of understanding Tradition. Thus, for ecumenical dialogue to be honest and fruitful, we must neither be ashamed of the Catholic understanding of Tradition, nor expect it to be wholly and immediately accepted by other churches and ecclesial communities. Whereas seeing the differences and similarities in this matter is very useful for a better understanding of one's own tradition.

We then present the most important topics concerning the foundations of theology, namely Revelation and the inspiration of Scripture. Next, we discuss in turn the sources of theology, theological sites, theological method and methods in theology, the language of theology. These are the classic, obligatory topics of every introduction to theology. The subsequent group of topics concerns theology in a cultural context. Relatively little space is devoted to the relationship of theology to the humanities and the arts, but this brevity does not stem from the low importance of these issues, but from their obviousness. Instead, we extensively present two contexts that are both important and – each in its own way – problematic for theology: philosophy and modern science. As a kind of conclusion to these chapters, I propose a certain – among the possible – classification of the paradigms of theology. The final focus of this chapter is a reflection on the presence of theology in the university.

The last part of the handbook consists of introductory essays on the basic theological disciplines: liturgy, theology – fundamental, dogmatic, moral, spirituality and practical theology. They do not replace the introductions that begin the lecture of each of these disciplines during the study of theology. They are only meant to show their specificity within theology, which is a single field of study.

The handbook has been prepared exclusively for digital, open-access publication. Free access to scientific publications is becoming widespread as the primary means of disseminating academic research and teaching aids. The digital form also has other advantages: it makes it possible to directly launch web links and allows for easy navigation within the text. So, in the text, I have included links to scientific texts that are available on the Internet: in databases of scientific texts, on the vatican.va website and others, but only verified ones of recognised content quality. I have not inserted – with one exception – links to Wikipedia. There are two reasons for this omission. Firstly, it is so easy to reach Wikipedia that it makes no sense to include the links. Second, the theological content on Wikipedia is of very uneven quality. Some entries are compiled well, some are mediocre and some are bad. Assessing the quality of an entry requires prior theological knowledge of the entry in question. So any reference to Wikipedia in this *Introduction...* would imply my authorization of the source. I do not feel competent enough to give such authorisations.

Introduction to Catholic Theology is intended to help the reader to take first steps in this field of study, and should therefore give a reasonably comprehensive view of the nature, structure and specificity of theology. It cannot, therefore, simply be a presentation of the author's personal view of theological issues. But at the same time, theology, especially these days, is very diverse internally, i.e. there are many different, often mutually contradictory, positions at work,

different answers to fundamental theological questions and questions about theology itself. It would seem, therefore, that the writer of an introduction to theology should take a neutral stance, objectively presenting the various positions and concepts. In my view, such an assumption is impossible to make, and to attempt it would be a mistake. For it would mean that the author of such an introduction is looking at theology from the outside, that is, positioning himself outside theology. The essence of practising theology is to take a stand, to accept certain views and reject others. Theology is a search for the Truth, but it is a journey in the course of which we constantly reflect on its direction and the manner of its pilgrimage. Theological discussions are not a sign of imperfection to be shamefully hidden, but the very life of theology. This is why a theologian writing an introduction to theology cannot pretend to be an external, neutral commentator.

Hence, I present, according to a certain theological consensus, the basic issues concerning the practice of theology and theology itself, but time and again I signal my opinion, sometimes strongly criticising certain tendencies. I try to ensure that the reader is clear when I express my own theological views. For clarity, I often use the 1st person singular form in these situations. But after all, the whole book is the work of the author, that is, it is a testimony to my understanding of theology. I try to base this understanding on the most important sources of theology and the best possible reading of them. I tentatively hope that for theologians, this reading will provide an opportunity to confront their theological views with mine.

Redaktor
Katarzyna Więckowska

Projekt okładki z wykorzystaniem rysunku Łucji Szymanik z Pixabay.com
Tomasz Tomczuk

Korektor
Marzena Marczyk

Łamanie
Beata Klyta

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Copyright © 2024 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Wersją referencyjną publikacji jest wydanie elektroniczne
Publikacja na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

<https://orcid.org/0000-0002-1404-5109>

<https://doi.org/10.31261/PS.234>

Słomka, Jan
Wprowadzenie do teologii
katolickiej : Podręcznik /
Jan Słomka. – Wydanie I. –
Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2024

ISBN 978-83-226-4417-1
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
<https://wydawnictwo.us.edu.pl>
e-mail:wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 15,5. Ark. wyd. 12,0. PS 234.

Wprowadzenie do teologii katolickiej nie tylko spełnia zadanie przypisane podręcznikom, ale znacznie je przekracza. Posiada walory, które warto podkreślić:

- Zakorzenie refleksji w teologii papieża Franciszka. To istotne z przynajmniej trzech punktów widzenia. Po pierwsze, na rodzimym (a w zasadzie nie spotkałem tego również w obcojęzycznych opracowaniach) rynku wydawniczym brak rzetelnej pozycji naukowej, w której uczciwie, bez uprzedzeń, a jednocześnie kompetentnie byłby ukazany wpływ współczesnego nauczania papieskiego na sposób uprawiania teologii. Po drugie, umieszczenie myśli papieża Franciszka w kontekście wciąż ewoluujących prądów teologicznych sprawia, że łatwiej zrozumieć podejście teologiczne obecnego papieża i nie ulec uproszczeniom i niesprawiedliwym ocenom jego pontyfikatu. Po trzecie, podręcznik o takim nacechowaniu jest ważny szczególnie w Polsce, gdzie nauczanie papieża Franciszka bywa kontestowane i przeciwstawiane Tradycji Kościoła bez próby jego zrozumienia, a nawet lektury.
- Bardzo szeroka perspektywa teologiczna, filozoficzna i metodologiczna. W podręczniku znajdziemy charakterystykę zdecydowanej większości obszarów, którymi zajmuje się teologia. Niektóre z nich podane są w sposób poszerzony, inne zasygnalizowane tak, by zaprosić zainteresowanego czytelnika do własnych poszukiwań. Prezentacja głównych linii rozwoju poszczególnych koncepcji oraz źródeł obserwowanych wciąż sporów pomaga zorientować się w podejściach i stanowiskach uczestników wielu współczesnych debat oraz określić dalekosiężne konsekwencje opowiedzenia się po jednej ze stron. Każdy z punktów podręcznika przekonuje, że napisał go autor o dużym doświadczeniu, szerokiej wiedzy i zdolności syntezy.
- Indywidualne podejście do problemów. Autor podręcznika nie unika (co zapowiedział we wstępie) własnych ocen niektórych sposobów myślenia teologicznego. Choć nie wszyscy autorzy to przyznają, takie podejście jest obecne w każdym z podręczników, ponieważ nie da się pisać tekstu bez pewnej formy subiektywizacji. W recenzowanej pozycji narracja ta jest świadoma i wyraźnie zaznaczana. Odważne stwierdzenia sugerują, że tekst jest nie tylko wynikiem pracy nad poszczególnymi zagadnieniami, ale rezultatem długiego i krytycznego myślenia o wierze, teologii i Kościele w ogóle.

Z recenzji wydawniczej ks. dr. hab. Damiana Wąska, prof. UPJPII

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-226-4417-1

9 788322 644171

Więcej o książce

